

Սորիի 17-ին լրացավ ՀՀ լեզվի օրենքի ընդունման հառաջակը։ Այդ (և ոչ միայն այդ) առիրով աղթիի 19-ին ասուլիս էր հրավիրել կառավարությանն առընթեր լեզվի դետական ժեղուրյունը։ Օրենքը թերիս ուժ ընդունվեց Հայաստանի նման միասուր հանրապետությունում (Թուրքմենիան և Ուկրաինան նման օրենք ընդունեցին 89-ին, Բելառուսը՝ 90-ին), սակայն բավարարում է մեզ, ասաց ժեղուրյան դես Վալերի Միրգոյանը։ «Տեսչորյան ստեղծումն անմիջականութեն բխում է օրենքից, և օրենքի սահմաններում կատարում ենք մեր խնդիրները», շարունակեց նա «Ռեսուլուրլիկա Արմենիայի» «մոլորված բրյակցի» համար (որը գրել էր թե ԱՊՀ երկրները զիսի շնորհկել նման նարմին ստեղծել) Եղի-

կած հատուկենս ցուցանակների կողմին սմկերի դես բազմանում են ճշացող անգլերեն ցուցանակները -Լ. Պ.):

Մյուս լեզվական ուսուցման վաշուրյունը հետևում է բուհերում, դոյրոցներում հայերենի ուսուցման զործընթացին: «Տարօրինակ է, քայլ օրենքով դաշտանված միակ առարկայի հայոց լեզվի զիսին խաղեր են խաղում վերջին երանում մի շարք բուհերում հայերենը նրբութեն ստուգարք են դարձել: Աշնանն անցկացված տեսչական ստուգումների ժվարեներվ ուսանողների ճնշող մասը (նաևնավորադես ԵՊՀ իրավաբանական ֆակուլտետում) տառածանաշ չի: քայլ բոլորը հունվարին հանձնում են ստուգարքները (բոլոյ ուսանողը խոսելու ժամանակին դասախոսն օգնում է առի-

միասնականացման խնդրին: Տեսչությունն այդ առնչությանը հայտարարություն է արել, որում մերժելով վերջերս «ուղղագրության ուրությունացման աղմուկը» և «անվայել շահարկումները, կրերի անհարելի բորբոքումը և անողույթ առակատումը», բոլոր շահագրզին հաստատություններին և անհասներին կոչ է անում ՀՀ լեզվի մասին օրենքի խնդրին առնչվող դրույրի կատարման ծրագրերի նախազգելու ներկայացնել առաջիկա բնարկումների համար: Մինչ այդ որեւէ որոշում չի կարող ընդունվել, քանզի ուղղագրության միասնականացումը ողբական ազգային մշակութային հաղաքական խնդիր է, որն առանց մասնագետների հնարավոր չէ լուծել: Տեսչության դեմք Վերովանության հայտնեց, որ ակադեմիկոսները, հա-

ԱՅՐԵՒԹՅՈՒՆ

Վալերի Միրզոյան. Ուզում ենք հզորացնել հայերենը, բայց այլասյաց չենք Ուղագրության միասնականացումը՝ ազգային խնդիր

լով, որ Ֆրանսիայում գործում է լեզվի հարցերով գրադպող նախարարություն. Լիտվայում հանձնաժողով. Ղազախստանում եւ այլուր կառավարությանն առընթեր մարմիններ: Տեսչությունն ունի 24 հաստիքային աշխատող, քեզ մի ամբողջ նախարարության գործ է անում, ասաց ոյն Միրզոյանը բերելով համեմատական տվյալներ. ԳԱԱ ֆունդամենտալ գրադարանն ունի 130, արկիսակի ինսիստուտը՝ 86, լեզվի ինսիստուտը՝ 72 աշխատակից, երբ վեցինս, օրինակ, 90 թ.-ից այս կողմ ունեն գիտ չի տպագրել: «Նորասեղծ մարմին ենք հաստիքները Քիչ և՛ն գործային, տեխնիկական խնդիրները չունենած, դոլարներ չենք ստանում, արտասահման չենք զնում ողորմություն խնդրելու որու շրջագայող ակադեմիկոսների ոյս. մեր տեսուչների շնչին աշխատավարձը (8000 դրամ) եւրոպական է չի վճարվում, բայց կողած ենք մեր հող ու ցիին, աշխատում ենք հզորացնել հայերնը. նվիրումի խնդիր է», ասաց ոյն Միրզոյանը:

A political cartoon by Hrant Dink. It features a man with glasses and a mustache, wearing a patterned shirt, riding a horse. The horse has a large, stylized head with a dollar sign (\$) on its forehead. The word "SUPER PAP" is written in large letters above the horse's head, and "MARKET" is written vertically on the horse's side. A speech bubble from the man says "ԱՆԳԻՎԱՆՈ՞Ր". In the background, there is a small figure of a person with a speech bubble containing Armenian text. The word "DIROL" is visible on the left. The cartoon is signed "H. DINK" at the bottom.

մազործակցելու փոխարեն,
նախընտրում են «հիմարու-
թյուններ ասել» տարբեր
ամքիններից. «Երեք տարի
սովասել ենք. որ ակադե-
միան ներկայացնի միաս-
նականացման իր հայեցա-
կարգը: Չի ներկայացրել
Հիմա ինքներս ենք ծուզիր
ներկայացրել. ասում ենք
եղրակացություն սկզբ. այդ
էլ չեն անում: Ասում ենք
այսինչ բանը միասին ա-
նենք. ասում են այնինչ
բանն ինչո՞ւ չեք արել. ոս-
տրզված ազւասիայի ժամակ
է. Ի հուն Հովհաննելոյանուն
առյուղի 4-ին ակադեմիայի
ժողովում ասել է. ի՞նչ և
ալիս լեզվի ժեղությունը
ոլեմք և վերացնել: Խսկ ի՞նչ
են ալիս լեզվաբանները
ժեղությանը. որ դաբենիկ
կեցվածքով դահանջներ
են հետապնդենք.

թից): Բուհն այսօր դոյրոցի ղեր է կատարում սառածանաշ և դարձնում ուսանողին», ներգ տեսչության դեմքը: Լեզվի ուսուցման վարչությունը նաև լեզվի դասընթացներ է կազմակերպում գերատեսչությունների համար. դեմ չէ դասընթացներում ընդգրկել լրացրողներին եւ... լեզվահայտ ախտահամբուլուսներին:

— և սօվայացնուս»:
Լրագրողներին ուղագրության
միասնականացման խնդիրը նույն-
դեռ հուզում էր, եւ հարցերի զգալի
մասն առնչվում էր այդ խնդրին:
Մասնավորապես, մեր հարցին, թե
դասական ուղագրության վերա-
կանգնումը կրության ոլորտում առ-
կա դժվարությունների դայմաննե-
րում, այս հաճուեանի նարգական

Լեզվի տեսչությունը գլուխան և բրական խնդիրներ չի հետադրում, այլ տեսչական, հսկողական որդառություններ է Վարդում Յ Վաշտունների միջոցով: Առաջինը լեզ-ական հսկողության վարչությունն ու գրադպում է ամենածանր, այս շերտացող գործով հայաստա-յան հաստատությունների գործա-լարության հայերենացմամբ շա-ռունակ առնչվելով «առարկայա-կան և ենթակայական» դժվարու-թյունների չկան գրամեթենաներ, առարաններ, ինքնուսույցներ, չկա-պրարանություն: Այս առիրով դրեն Միրզոյանը կրկին հիմնեց «Ռե-ժումուրլիկա Արմենիա» օրաթերթը, որ հրաժարվել էր տոյել անվճար առա-քարկած ինքնուսույցը: Վաշտու-թյունը նաև մամուլի ռայիտ և հե-ռուսակերերի: Աժ-ի լեզվական բե-րությունների վերաբերյալ տեղե-լաններ եւ հորդորակներ է կազմում և առօժմ «հասցեատերերին», հե-տադնդում ցուցանակների և գո-վազդների հայերենացումը, որ ցա-վոր շափազանց դանդաղ է ընթա-նում, օգտագործվում են բարյական լծակներ (վարչական լծակների դի-մելը նոյնիսկ անհարմար է), մինչ-դեռ օստրամունեցը «դիմադրում են, հզոր են, հազարավոր կտորներ ունեն, բանի տեղ չեն դնում»: Ըստ որում տեսչության դահանջը համեստ է ընդամենը հայերենի առկայություն անկախ բովանդակությունից: (Ցա-վոր ստիլակած ենք արձանագրենք ու

բյունը նաև լեզվի դասընթացներ է կազմակերպում գերատեսչություն-ների համար. դեմ չե դասընթացներում ընդգրկել լրագրողներին եւ... լեզվագետ ակադեմիկոսներին:

Եռորդ կեզվաշխնության վարչությունը, որ զիսավորում է Արևել Սարգսյանը, սղասարկում է հայերենի բարձրագույն խորհրդին, որ ընդգրկված են չորս «տիտղոսավորներ» (նախագահ Գևորգ Զահորյան). Լեզվաշխնության սկզբունքն է շաճադարել խուսափել մեռկածին. շինծու բառերից, բոյլ շալ, որ «բորսաները» (սակարանի փոխարեն) «վիրջինզ». Ների նման «այլանդակ բառերը» որ սիմոված բոլ ենք արտասանում». Խեղդեն Տեսեսագիտական տեսչություն: Մրան զոգահեռ վերջերս ստեղծվել է լեզվակութային բաղադրականության խորհուրդ, որի ընուհանդինսը նովից աղբիլի Յին (եւ այս հիմանդազին ընդունվեց) Ազգային գրադարանում: Լեզվի ժեսուրյան ոլոր կտրականացիս մերժեց իրենց վերագրվող հակառականականությունը վկայակույինվ Ռուսաստանի դեսպանի հետ տեղի ունեցած իր հանդիլճան բարեկամական մքնուրուր. «Մենք սիրում ենք հայերենը, բայց այլայսաց չենք, զարգախոսությունն է մեզ նման բան վերագրելը» (այսիդուն Միրզոյանը կրկին հիշեց «Ռուսական փողերով վարկարեկուած ոլեսական մարմինը»):

Մասնավորապես, մեր հարցին, թե դասական ուղղագրության վերականգնումը կրության ոլորտում առկա դժվարությունների դայմաններում չի հանգեցնի մարդկանց զանգվածային անգրագիտացմանը. դրև Միջոյանը դատասխանեց. «Այդ վտանգը կա. սակայն կան նաև հակափաստարկներ. Դրա համար էլ լուրջ բննարկումներ ենք ակնկալում»: Տեսչության Սփյուռիքածնի դես Ալինա Խաչատրյանը մանրամասնեց իրենց դիրքորոշումը. ուղղագրության աստիճանական միասնականացում արեւելահայերենի եւ արեւմտահայերենի փոխներքափանցման միջոցով օրինակ մեր դպրոցներում արեւմտահայերենի. սփյուռի հայկական դպրոցներում արեւելահայերենի դասավանդման ընուհիվ: Լրագրողների համակրանքը. սակայն, ակնհայտն արեւելահայ ուղղագրության կողմն է: Անուշեա. խնդիրը կարու է ամենազուգ. հանգամանալից բննարկումների. սակայն հասկանալի չէ. թե երկդի ուղղագրությունների միաժամանակյա գոյությունն ինչո՞ւ է դիտարկվում հատկապես «խորքացման կամ խառնաւեփորի. հարբության մեջ չէ» որ արեւելահայերենի եւ արեւմտահայերենի առկայությունը նաև հարսացնում է լիզում եւ արեւելահայ արդյունագրությունից հրաժարվելը գուցե նույնաղիք սխալ լինի. ինչով սկս 1922-ին դասական ուղղագրությունից հրաժարվեն լու:

Ինչքա՞ն ժամանակ Հայաստանը
կարող է անտեսել բազասական
հրամարակումները

Անցած վեց ամիսների ընթացքում Հայաստանը բացասական հրադարակումների թիրախ է դարձել ամերիկյան մամուլում։ Խոկ դրանց ի դաշտախան Հայաստանի կառավարության եւ ամերիկահայ համայնքի վերաբերմունքը առնվազն անբավարար կարելի է ուրակել։ Շնարավոր չէ վատաքանող հրադարակումների դեմ դայլարել դարձադիս անտեսելով դժանի կամ լավագույն դեղուում թերթերի խմբագիրներին նամակներ հղելով։ Առավել եւս չի կարելի ընդդիմադիր կուսակցություններին մեղադրել այդ հրադարակումների համար։ Ընդդիմությունը ավելորդ է ասել լուսի անհրաժեշտ ուժու ու կարողությունը թելարելու «Նյու Յորք քայլման»։ «Վահնեցոն փոստ»։ «Ուոլ սթրիթ քոռուցի»։ Աման թերթերի խմբագրականների բովանդակությունը ոչ էլ նույնիսկ ամենափորել լափով ազդելու դրանց վրա։ Ամերիկյան այս հեղինակավոր թերթերն իրենց ժամանակակիցներուն ստանում են զիսավորադես հիմնավոր աղքյուրներից, ինչորիսի են Միացյալ Նահանգների հետախուզական գործակապությունները, դաշտաղնության եւ դեմքարտուղարությունները, նավայալին ընկերությունները, արտասահմանյան կառավարությունները, լորրիգմով գրադպող հզոր ձեռնարկությունները եւ տարեր եւլրներում գործող իրենց սեփական լրագրողները։ Այսդես որ ինչժան արագ կարդանանք հրաժարվել խավության նոխազներ փնտելուց եւ ճշգրտել մեր դժվարությունների իրական ակումները, այնին ավելի լավ կկարողանանք լուծել մեր խնդիրները։ Ստորև անցած մի խնդիրաբների ընթացքում սղագված բացասական հրադարակումների երեք կոնկրետ օրինակ՝

Վի իր իմիջը հատկապես սփյուռքա-
հայության ցրանում:

Գարելսի Խնադատությունների ամենասուր մասը, սակայն, երեխ այն էր, որ վկայակոչելով «մի խումբ վրդովված օսար դիվանագետների» խոսեց, նույն թե «հայերը գործում են այնուս, կարծես իրենց ողբերգական դատավորությունը նրանց թույլ է տալիս վարվելու ոչ բնականոն ձեւով»: Ահա թե ինչո՞ւսի թունու եղահանգումների կարող է առաջնորդել բացասական հաղորդումներին ժամանակին չանդրադասնալը: Երբ թե առաջին անգամ որոշակիորեն մեղադրում են մեզ՝ հայերիս, ցեղասպանության գործոնը շահարկելու մեջ: Ընթեցողներիցս խնդրում են անհաղաղ զանգահարել ԱՀՌ-ի «մեկնաբանությունների բաժին» եւ իրենց վերաբերմունքն արտահայտել այդ Վիրավորական խոսերի համար:

Երրորդ օրինակը տղագրվեց աղյուս՝ 10-ի «Ուոլ սրբիք ջոռնըլում», որտեղ Ռուսաստանը մեղադրվում էր Երևանին այնուամ զիսիք մաւալիստացիոնի համար, «որ բավական է կործազնելու Ադրեզանի մայրախաղավ Բանուն և նրա շրջակա նավթադաշերը»։ Եվս մեկ անհերեքություն, որտեղ մի բառ անգամ չէր նշված այն մասին, որ Ռուսաստանը, Ռուկախնան եւ Թուրքիան բազմամիլիարդանոց զենք են փոխադրել Ադրեզան, եւ որ ադրեզանցիների հետ կողմ-կողմի մարտերին մասնակցել են նաև տարբեր երկրներից, ներառյալ ԱՄՆ-ից հալվախագրված Արժեկան ցինուրներ։

Բայց ինչո՞ւ «Ռուլ սթրիք» դի-
տի ներ այդ ծեմարտությունը, եր
նրա ամբողջ գործը ստելն է հօգուս
Ամերիկայի: Մենք արդեն հաշիվը
կորցրել ենք այն հակահայկական
հոդվածների, որ այս թերթը տղագրել
է անցած տասնամյակի ընթացքում,
սկսած այն ամենազարելիից, որ-
տեղ Ալբիլի 24-ը ներկայացված էր
որպես «Ասալայի օր» կամ «հայ-
կական ահատելութանի օր»:

Իմ առաջարկը Դայաստանի կառավարության ու ամերիկահայ համայնքին այն է, որ փոխանակ անտեսելու նման հակահայկական խմբագրականները, ուժգին հակահարկած տրվի դրանց. Մեր դաշտն է, որ սփյուռքի հասարակական հարաբերությունների որակյալ մասնագետների եւ Դայաստանի բարձրաստիճան անձնավորությունների ընդհանուր ջանիերով ստեղծվի միացյալ մարմին, որը համապատասխան ծրագիր մշակի այս անվերջանալի հարձակումների դեմ: Դրան հասնելու համար Դայաստանի կառավարությունը եւ ընդդիմությունը դաշտավոր են մի կողմ քողնելով նեղ կուսակցական հարցերը, զքաղվել ավելի լայն, համազգային հարցերով եւ համատեղ գործել հօգուտ համազգային շահերի: Եթե մենք կարողանանք ցույց տալ, որ իրու լուրջ մասդրություններ ունեն ստեղծելու Դայաստանի դրական իմիջն արտասահմանում, միաժամանակ անըուց աշխատելով բարելավել ժողովրդակարության որշակութա-

«Հայութ սպառնչական աշխատավորության գործընթացը մեր երկրում, աղա Վասի Եմ, կզանքեն առատածեն բարերարներ, որոնց նյութապես կսատեն նման կարենու նախաձեռնությանը»:

ԵՐԿՈՒ ՎԱՐԴԵՐԸ ԴԵՌ ՏԱՐԲԵՐԱԿԻՉ ՆԱԱՆ ԶԵՆ

Սուլգել
Զեր գնած
տարկը,
Եթե դրա վրա
նշված է
մեր անունը,
նշանակում է
gnrtēnhi
ալյուրը
իսալական է:
Մեր
գործարանային
դրումը՝
Grandi
Molini
Italiani,
Զեր միակ,
Երաշխիքն է:

«GRANDI MOLINI ITALIANI»-Ը իսկական իսալական gnrtēnhi ալյուր է: